

УДК 377.011.3-051.015.311:331.45

АНДРІЙ ЦИНА

(Полтава)

ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Розглянуто комплекс психолого-педагогічної корекції криз та відхилень у професійному становленні майбутніх учителів засобами особистісно орієнтованих педагогічних технологій, систематизованих на основі продуктивних концепцій особистісного розвитку сучасної персонології.

Ключові слова: охорона праці, професійне становлення особистості, педагогічні технології.

Навчально-професійна діяльність майбутніх учителів під час професійної підготовки характеризується впливом мотивів із задоволення потреб існування і самозабезпечення у навчально-педагогічній діяльності. Серед усіх потреб первинними є екзистенціальні потреби у безпеці професійної підготовки, впевненості у завтрашній навчально-професійній діяльності, стабільності освітнього процесу, гарантованості подальшого працевлаштуванні. Решта потреб вищого рівня набуваються студентами у професійній підготовці. Сюди належать:

- соціальні потреби у належності до студентського колективу, академічної групи, у навчально-професійному спілкуванні, турботі про майбутнє підростаюче покоління та увазі до себе, участі у професійно-педагогічній діяльності;
- престижні потреби у повазі з боку інших, їх визнанні та високій оцінці своїх навчально-професійних і професійно-педагогічних якостей, у професійному зростанні і високому статусі вчителя у суспільстві;
- особистісні потреби у навчально-професійному самовираженні (або самоактуалізації), тобто в діяльному прояві себе як самостійної оригінальної, творчої особистості;
- духовні потреби в нових знаннях галузі освіти, в самопізнанні, залученні до психолого-педагогічної наукової діяльності.

Успішність набуття і реалізації набутих потреб навчально-професійної діяльності студентів визначається рівнем задоволення первинних екзистенціальних потреб, що надає останнім охоронної функції по відношенню до задоволення вторинних потреб. Потреби навчально-професійної діяльності обумовлюють соціальні відносини суб'єктів цієї діяльності. В навчально-професійній діяльності постійно виникають і вирішуються різноманітні суперечності, зіткнення інтересів і освітніх цінностей та відносин. Результуючим етапом механізму вирішення суперечностей у системі професійної підготовки можуть бути кризи та відхилення від ефективного професійного становлення особистості майбутнього вчителя, несвоєчасне подолання яких може призвести до соціальної напруги у колективах закладів освіти, появи гострих суперечностей, ситуацій соціально-психологічної шкоди і небезпеки, що загрожуватиме безпеці професійної підготовки. Безперервне вдосконалення і поліпшення умов професійної підготовки, зменшення її шкідливості і підвищення безпеки для споживачів освітніх послуг обумовлює со-

ціальне значення охорони праці в галузі професійної освіти майбутніх учителів засобами педагогічних технологій подолання криз та відхилень у професійному становленні особистості.

Першими кроками в забезпеченні можливості проведення особистісно орієнтованої корекційної роботи у ВНЗ України можна назвати отримання аналітичних довідок за результатами діагностування особистісних особливостей кожного студента спеціально створюваними психологічними службами за такими проблемами: особливості адаптації і мотивації студентів до навчання, готовність до професійного самовизначення, психологічний клімат і сформованість академічних груп студентів як колективів [2, с. 141; 5].

Забезпечення подолання криз і відхилень від ефективного професійного становлення особистості майбутніх учителів потребує визначення ситуацій ефективної дії існуючих педагогічних технологій на підставі продуктивних концепцій подолання криз і коригування відхилень особистісного розвитку людини в сучасній персонології [4]. Визначаючи підхід у дослідженні особистісно орієнтованої корекційної роботи, ми спиралися на концептуальні ідеї соціально-когнітивної теорії особистості А. Бандури, феноменологічного напрямку теорії особистості К. Роджерса, соціокультурної теорії особистості К. Хорні, психодинамічної теорії особистості З. Фрейда, научувально-біхевіорального напрямку теорії особистості Б. Скіннера, індивідуальної психології особистості Б. Братуся. Ідеї цих науковців пройшли перевірку практикою і з достатньою переконливістю і повнотою пояснюють та прогнозують зміст і процеси професійної підготовки майбутніх учителів.

Ряд галузевих педагогічних технологій особистісного розвитку людини (Г. Альтшуллер, І. Волков, О. Газман, Т. Ковальова, О. Кочетов, В. Луговий, А. Макаренко, Б. Нікітін, Є. Степанов, Ж. Таланова, Є. Ямбург) узагальнюють накопичений практичний педагогічний досвід освітніх закладів, досягнення наукових розробок та інновації, розкриваючи нові можливості для концептуально-проектувальної розбудови теорії та методики особистісно орієнтованої корекційної діяльності у професійній підготовці майбутнього вчителя [2; 3].

Актуальність проблеми систематизації технологій подолання криз і відхилень у професійному становленні особистості зумовлюється необхідністю чіткого визначення, на підставі концепцій особистісного розвитку людини, часово-просторових меж ефективного функціонування існуючих педагогічних технологій, що приводитиме до запланованих освітніх результатів, забезпечуючи сприятливі умови професійної підготовки майбутніх учителів і зменшуючи впливи на них негативних обставин.

Метою дослідження технології подолання криз і відхилень від ефективного професійного становлення особистості майбутнього вчителя є переведення цієї технології з рівня концептуальних основ особистісного розвитку людини на рівень використання існуючих педагогічних технологій у межах цих концептуальних основ, тобто на рівень формального опису процесу професійної підготовки.

Психолого-педагогічний супровід особистісно-професійного становлення майбутнього вчителя полягає в корекції, компенсації та розвитку особистісно-професійних якостей шляхом індивідуального підходу до студента в процесі професійної підготовки. Корекційна діяльність викладача орієнтована на особистісно-професійні проблеми небажаних особистісних проявів; на переорієнтацію особистісних смислів професійної підготовки студентів; на позбавлення їх відчуття власної навчально-професійної некомпетентності; на зниження тривоги, на виникнення почуття безпеки і захисних поведінкових реакцій у професійному становленні. Зміст особистісно-професійних відхилень визначає індивідуалізацію корекційних впливів відповідними педагогічними технологіями, які нами згрупо-

вано за принципом можливого особистісно-розвивального впливу і проблем, які підлягають коригуванню (рис. 1).

Рис. 1. Педагогічні технології подолання криз і відхилень у професійному становленні особистості майбутнього вчителя

Технології заміни мети і об'єкта небажаних особистісно-професійних імпульсів без стримування їх проявів. Відведення енергії небажаних особистісно-професійних проявів за суспільно сприйнятними каналами особистісної активності (сублімація) може здійснюватися шляхом заміни мети й об'єкта цих імпульсів без стримування їх прояву.

Теорія розв'язання винахідницьких завдань Г. Альтшуллера [3, с. 99-103] висуває концепцію «творчої особистості», спрямованої на формування вміння продовжувати роботу, незважаючи на перешкоди у вигляді технічних суперечностей, керуючись принципами зміни мети й об'єктів творчості: «обернення шкоди в користь», заміною дешевої недовговічності на дорогу довговічність, відкиданням і регенерацією частин. Такі прийоми розв'язання творчих завдань формують у майбутніх учителів уміння адаптивного реагування в кризових і проблемних ситуаціях шляхом зміни об'єктів і цілей пошуку, не стримуючи прояв енергії пошуку виходу з тупикових ситуацій.

Здатність особистості майбутнього вчителя гнучко реагувати на зміни освітньо-професійного простору, зберігаючи свій особистісно-професійний досвід і протидіючи негативним впливам цього простору, зумовлює її освітньо-професійний самозахист, переконує в тому, що причини своїх труднощів і невдач необхідно шукати, перш за все, у собі самому, а не в обставинах освітнього середовища.

Технології інтерпретації витісненої інформації минулого досвіду особистості. Дієвим засобом коригування відхилень у професійному становленні особистості можна вважати терапевтичні методи психодинамічної теорії психоаналізу, які ґрунтуються на інтерпретації витісненої інформації минулого досвіду особистості з подальшим підвищенням рівня професійної готовності на підставі нового розуміння себе у професійному становленні.

Корекція і відновлення системи особистісно-професійних стосунків суб'єктів професійної підготовки може здійснюватися, за *технологією психолого-педагогічної підтримки і супроводу* О. Газмана [3, с. 297-301], рефлексивним обговоренням зі студентом успіхів і невдач на попередніх етапах професійної підготовки: вербалізація постановки проблеми проговорюванням її самим студентом сприяє більш чіткій констатації можливості вирішення проблеми або переформулюванню труднощів.

Метод рефлексивного обговорення зі студентом пріоритетності для нього певних навчально-професійних дій на підставі осмислення його минулого досвіду навчально-професійної діяльності становить основу *технології тьюторської підтримки і супроводу особистості* Т. Ковальнової [3, с. 491]. Здатність тьютора до системного аналізу проблемних ситуацій професійного становлення майбутніх учителів у минулому дає змогу ефективно програмувати і планувати діяльність із попередження виникнення і розв'язання проблем їх особистісно-професійного розвитку.

Орієнтація студентів на заміну неособистісних та егоїстичних цілей навчальної діяльності корисними для суспільства цілями. Метою коригування відхилень у професійному становленні особистості майбутнього вчителя індивідуальна психологія особистості [1] розглядає розвиток соціального інтересу шляхом орієнтації студентів на заміну неособистісних та егоїстичних цілей навчально-професійної діяльності корисними для суспільства колективістськими, гуманістичними і духовними цілями. При цьому він визначає для себе особистісні смисли професійної підготовки і навчається досягненню суспільно-корисних цілей.

Згідно з *культурно-освітньою теорією освіти* В. Лугового [2, с. 76-83], на відміну від процесу засвоєння знань, які через свою об'єктивність не змінюються і не зазнають суб'єктивних впливів, сприйняття навчально-професійних цінностей обумовлює певну корекцію особистісних смислів навчально-професійної діяльності. Можливість суб'єктивного коригування цінностей при сприйнятті робить неможливим їх нав'язування, обумовлюючи тільки їх вибір із ряду пропонованих чи відхилення особистістю.

Дієвим засобом корекційних впливів на особистість майбутнього вчителя і активізації його соціалізації і самореалізації виступають *технології виховання засобами масової інформації* (ЗМІ) [3, с. 229-236], які реалізують соціально-психологічні механізми захисту від негативних політичних, рекламних, бізнесових впливів ЗМІ (особливо телебачення, Інтернету): маніпуляцій, зваблень, тиску, навіювання.

Успішність коригуючих дій у формуванні духовної культури майбутніх учителів залежить від здатності педагогічних впливів, бути прийнятими і продуктивно діяти в межах уже сформованого в молодій людини внутрішнього культурного контексту.

Технології набуття майбутніми вчителями досвіду позитивної свободи. Необмежене і неконтрольоване розширення під час професійної підготовки свободи вибору майбутніми вчителями освітньої траєкторії може викликати негативні почуття власної некомпетентності внаслідок неможливості набуття повноцінної кваліфікації шляхом вивчення вільно обраних навчальних дисциплін, які часто-густо не можуть укластися у кваліфікаційні вимоги до вчителя.

Турбуючись про правильне формування особистості, колектив освітнього закладу, за *технологією колективного виховання* А. Макаренка [3, с. 330-331], не подавляє внутрішні особистісні потреби студентів, а створює перспективу розвитку всіх їх проявів у навчально-професійній діяльності, потребує натомість відпо-

відальної зворотної турботи особистості. Поєднання колективного та індивідуального обґрунтовується принципом амбівалентності педагогічних впливів.

Психолого-педагогічна корекція почуття втрати зв'язку майбутнього вчителя із соціальним оточенням в освітньому середовищі забезпечується, за *технологією соціально-педагогічних комплексів* [3, с. 293-296], психологізацією корекційної діяльності. Удосконалення освітнього середовища повинно стати сферою застосування та розвитку особистісно-професійних якостей, забезпечуючи вільне поєднання особистісно-освітніх потреб студентів із соціально значущими потребами зовнішнього освітнього середовища.

Педагогічні технології набуття майбутніми вчителями досвіду позитивної свободи обумовлюють прояв ними спонтанної активності у відповідності до індивідуального бачення майбутніх результатів своєї навчально-професійної діяльності, коли виникає почуття єдності внутрішніх особистісно-професійних потреб із потребами соціальної відповідності рівня навчально-професійної діяльності до вимог галузевих освітніх стандартів.

Стратегії оптимізації міжособистісних стосунків. Будь-які зовнішні соціалізуючі впливи на особистість, спрямовані від суспільства до людини, викликають, за *технологією виховання суб'єктної соціальної активності людини*, адекватну позицію відповіді та активності людини, спрямовану на інших. Зниженню тривоги і почуття безпеки в професійному становленні особистості майбутнього вчителя сприяє застосування розроблених соціокультурною теорією особистості К. Хорні трьох стратегій оптимізації міжособистісних відносин з орієнтацією «на людей», «від людей» і «проти людей» [4], які майбутньому вчителю необхідно вміти гнучко застосовувати в навчально-професійній діяльності, що є ознакою професійно-педагогічної компетентності і професіоналізму.

Позитивна орієнтація на людей у процесі навчально-професійної діяльності може забезпечуватися за *технологією надання можливостей* Б. Нікітіна [3, 273]. Основою повноцінного професійного становлення є навчально-професійний розвиток, увага педагогів до особистості студентів, заохочення найменших їх успіхів у навчально-професійній діяльності. За таких умов професійна підготовка сприяє набуттю майбутніми вчителями умінь ставати на позицію іншої людини, бачити події її очима, долати прояви власного егоцентризму на користь колективістського, гуманного і духовного ставлення.

Педагогічні технології коригування міжособистісних стосунків суб'єктів професійної підготовки можуть застосовуватися у відповідності до навчально-виховної ситуації, змінюючись відповідно до обставин під час гнучкого вибору і застосування майбутніми вчителями стратегій міжособистісних стосунків у навчально-професійній діяльності і формуючи професійно-педагогічну компетентність і професіоналізм.

Технології створення ситуацій поступового позитивного підкріплення реакцій, найбільш наближених до бажаних особистісно-професійних проявів. З метою коригування небажаних особистісних проявів у професійній підготовці навчально-біхевіоральним напрямом теорії особистості Б. Скіннера запропонована методика успішного наближення, за якою необхідно застосовувати технології створення ситуацій поступового позитивного підкріплення реакцій, найбільш наближених до бажаних особистісно-професійних проявів із подальшою заміною цих реакцій на ще більш наближену до бажаного результату [4].

Коригування небажаних особистісних проявів під час професійної підготовки створенням ситуацій поступового позитивного підкріплення реакцій, найбільш наближених до бажаних особистісно-професійних проявів, може забезпечуватися, як пропонує *технологія виховної роботи з колективом групи* (за Є. Степановим)

[3, с. 468-476], методом індивідуальних і групових перспективних ліній (близькі, середні, далекі).

Слід усвідомлювати, що не можна від усіх студентів вимагати однакового рівня успішності у професійному навчанні. Яким би не був вихідний рівень підготовки учнів після закінчення загальноосвітньої школи, не існує таких, для кого не було б доступним засвоєння спочатку найпростіших, потім простих і далі ускладнених завдань професійного навчання. Єдиний спосіб успішного коригування небажаних особистісних проявів у професійній підготовці – включення студентів у систематичне розв'язання пізнавальних і практичних завдань різного ступеня складності у навчально-професійній діяльності.

Подолання тривожності студентів унаслідок труднощів у професійній підготовці пом'якшеними реакціями самопокарання і самокритики. Подолання майбутніми вчителями тривожних передчуттів, що виникають у кризові фази професійної підготовки, а також у випадках відхилення від ефективного професійного становлення внаслідок порушення внутрішніх норм поведінки, може здійснюватися за соціально-когнітивною теорією особистості А. Бандури [4, с. 389-409] самопокаранням і самокритикою, стратегіями самоконтролю або когнітивним механізмом самоефективності.

Самокритичність визначається, за *технологією організації самовиховання* О. Кочетова [3, с. 514-525], як об'єктивна оцінка результатів своєї діяльності, усвідомлення власних недоліків, правильне реагування на справедливую критику на свою адресу. Ця критика може позитивно поєднуватися з доброзичливим ставленням до діяльності інших або проявлятися негативно у вигляді самовдовolenня чи поверхового скептицизму. Самокритичні сповідь і самокаяття є невід'ємними складовими професійного саморозвитку особистості і проявляються у її нетерпимому ставленні до наявних відхилень і недоліків у своєму професійному становленні і в навчально-професійному оточенні.

Стратегії самоконтролю в коригуванні проблем особистісно-професійного становлення майбутнього вчителя. Дієвим засобом самопідкріплення навчально-професійної діяльності студентів є самоконтроль її результатів засобами особистісно орієнтованого підходу до оцінювання цих результатів – розвитком і актуалізацією систем адаптивного тестування та банків тестових завдань. Побудову автоматизованої системи самоконтролю успішності Ж. Таланова обґрунтовує принципом алгоритмізації адаптивного тестування, що обумовлює вибір чергового завдання відповідями студентів на попередніх кроках тесту [2]. Позитивне самопідкріплення навчально-професійної діяльності м'яко поєднується із саморегульованим покаранням за допомогою методики адаптивного тестування, коли при успішній відповіді комп'ютерна програма підбирає складніше наступне завдання, а при неуспішній – простіше.

Зміни сприйняття і очікувань самоефективності навчально-професійної діяльності виступають регулятором спрямованості подолання криз і відхилень особистісно-професійного становлення.

Успішність професійної підготовки всіх майбутніх учителів на рівні галузевих освітніх стандартів може бути забезпечена використанням *технології адаптивної педагогіки* Є. Ямбурга [3, с. 585-591]. Ця технологія здатна пристосовуватися, адаптуватися до кожного студента, утримувати студентів, яким важко навчатися у сфері професійної підготовки ВНЗ створенням системи різнорівневого диференційованого навчання за траєкторіями просунутої професійної підготовки, базового галузевого стандарту, або компенсуючого навчання.

Підвищення усвідомленої навчально-професійної самоефективності майбутніх учителів визначає ефективність коригування відхилень їхнього особистісно-

професійного становлення, оскільки очікування ефективності навчально-професійної діяльності є регулятором спрямованості студентів на подолання труднощів і перешкод професійної підготовки.

Технології подолання тривожності в переживанні подій професійного становлення. Набуття нових особистісно-професійних якостей, які б краще пояснювали та прогнозували тривожні і кризові події в професійному становленні майбутніх учителів, формування структури особистісно-професійних якостей із більшою прогностичною ефективністю подолання криз і відхилень в особистісно-професійному розвитку студентів забезпечується їхнім новим баченням завдань своєї професійної підготовки при переході на нові її етапи.

Системи розвивального навчання зі спрямованістю на розвиток творчих якостей дозволяють залучати майбутніх учителів до самостійної творчої навчально-професійної діяльності, орієнтованої на створення конкретного освітнього продукту, який фіксується у творчій книжці, за І. Волковим [3, с. 96-103], або в портфоліо студента.

Корекція відхилень від ефективного особистісно-професійного розвитку може бути визначена, за феноменологічною теорією особистості К. Роджерса [4, с. 547], як **захисна поведінкова реакція особистості на помірні за рівнем тривожності загрози цілісності її теперішньої структурної Я-концепції**. Цією теорією визначаються такі захисні поведінкові реакції особистості на помірну невідповідність між її Я-структурою і неприйнятними переживаннями, як викривлення сприйняття і відхилення.

Викривлення сприйняття навчально-професійної діяльності внаслідок усвідомлення неприйнятності традиційної суб'єкт-об'єктної дидактичної взаємодії викладача і студента для теперішньої Я-концепції особистісно-професійного досвіду може здійснюватися за *технологіями формування інформаційної культури* [3, с. 155-164]. За їх концепцією, не викладач навчає студента за допомогою комп'ютерних технологій, а студент оволодіває професійно орієнтованими дисциплінами, навчаючи віртуальних персонажів (учнів, технічні об'єкти й ін.) того, що необхідно зробити, щоб виконати певне навчальне завдання.

Зберегти цілісність своєї Я-структури, повністю уникаючи загрозливих переживань унаслідок необхідності бути прив'язаним до жорсткого розпису занять, обмеженого часу на виконання регламентованих навчальним планом видів навчальних робіт, термінів звітності, студентам дозволяє запровадження дистанційного професійного навчання. Така технологія професійної освіти дає змогу гнучко переносити кредити ЄКТС (час, потрібний типовому студенту в конкретних умовах для досягнення очікуваного освітнього результату) з однієї освітньої програми в іншу, накопичувати кредити за будь-який період навчання, що важливо, як зазначає В. Луговий, для визначення особистісно орієнтованої освітньої траєкторії протягом життя у зв'язку з прогнозованим очікуванням посилення індивідуалізації освітніх програм у майбутньому [2, с. 11].

Визначення розміру збитків, яких зазнають педагогічні ВНЗ від пропусків студентами занять внаслідок криз і відхилень від ефективного їх професійного становлення визначаються нами у кредитах навчального навантаження за формулою:

$$M_{3п} = D_{п} \cdot A, \quad (1)$$

де $M_{3п}$ – втрата навчального навантаження, обумовлена тим, що студенти не брали участі у навчальному процесі ВНЗ (*кр.*); $D_{п}$ – загальна кількість навчальних днів, що їх втратили за звітний період всі студенти, які мали пропуски занять унаслідок незадоволення освітньо-професійних потреб (*дн.*); A – середньоденна втра-

та навчальних кредитів внаслідок пропуску занять у розрахунку на один день, $0,34 \frac{\text{кр.}}{\text{дн.}}$.

Так, втрата впродовж навчального семестру в середньому 12 днів професійної підготовки кожним студентом контрольних груп, де нами не застосовувалися педагогічні технології подолання криз та відхилень у професійному становленні призвела до скорочення опанування навчального навантаження ($M_{\text{зн1}}$) у обсязі:

$$M_{\text{зн1}} = D_{\text{н1}} \cdot A = 12 \text{ дн.} \cdot 0,34 \frac{\text{кр.}}{\text{дн.}} = 4,08 \text{ кр.} \quad (2)$$

Аналогічні втрати навчального навантаження студентами експериментальних груп, де було застосовано експериментальну методику подолання криз та відхилень у професійному становленні особистості студента були майже вп'ятеро меншими і склали:

$$M_{\text{зн2}} = D_{\text{н2}} \cdot A = 2,3 \text{ дн.} \cdot 0,34 \frac{\text{кр.}}{\text{дн.}} = 0,78 \text{ кр.} \quad (3)$$

Показник семестрових втрат, обумовлених пропусками студентами занять внаслідок незадоволення їхніх освітньо-професійних потреб нами визначався за формулою 4:

$$K_{\text{зн}} = \frac{M_{\text{зн}}}{P} \cdot 100(\%), \quad (4)$$

де $K_{\text{зн}}$ – показник втрат семестрового обсягу навчального навантаження студентами (%); P – обсяг запланованого для виконання семестрового навчального навантаження, 30 кредитів.

У контрольних групах семестрові втрати навчального навантаження склали:

$$K_{\text{зн1}} = \frac{M_{\text{зн1}}}{P} \cdot 100(\%) = \frac{4,08 \text{ кр.}}{30 \text{ кр.}} \cdot 100\% = 13,6\% \quad (5)$$

В експериментальних групах аналогічні втрати були в обсязі:

$$K_{\text{зн2}} = \frac{M_{\text{зн2}}}{P} \cdot 100(\%) = \frac{0,78 \text{ кр.}}{30 \text{ кр.}} \cdot 100\% = 2,6\% \quad (6)$$

Скорочення збитків професійної підготовки ($\Delta K_{\text{зн}}$), обумовлені зменшенням кількості студентів, не задоволених нею, дорівнює:

$$K_{\text{зн2}} = \frac{M_{\text{зн2}}}{P} \cdot 100(\%) = \frac{0,78 \text{ кр.}}{30 \text{ кр.}} \cdot 100\% = 2,6\% \quad (7)$$

Цей показник засвідчує 11 % зменшення втрат навчального навантаження студентами експериментальних груп у порівнянні з контрольними групами внаслідок пропусків занять, що засвідчує значущу охоронну ефективність апробації методики подолання криз та відхилень у професійному становленні особистості майбутнього вчителя.

Таким чином, розглянуті технології педагогічної корекції передбачають виправлення і компенсацію виявлених відхилень пізнавальної діяльності й емоційно-вольової сфери, спрямовані на особистість студента і педагогізацію його мікроосвітнього середовища створенням адекватних відхиленням локальних форм організації навчально-професійної діяльності, які є непотрібними студентам, здатним навчатися за вимогами галузевих освітніх стандартів. Локальні коригуючі дії можуть спрямовуватися на інтенсифікацію розвитку недостатньо розви-

нутих професійно значущих особистісних якостей або на розвиток інших якостей, які мають компенсуюче значення стосовно недостатньо сформованих. Уміло надана допомога дозволяє студентам через деякий час успішно навчатися на рівні галузевих освітніх стандартів.

Стратегічна спрямованість педагогічних технологій подолання криз та відхилень у професійному становленні особистості розкриває перспективу для подальших досліджень особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів як здатності самостійно контролювати проблеми, з якими вони стикатимуться в житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Братусь Б. С. Опыт обоснования гуманитарной психологии / Б. С. Братусь // Вопросы психологии. – 1990. – № 6. – С. 9-17.
2. Особистісно орієнтовані технології навчання і виховання у вищих навчальних закладах : [колективна монографія] / [В. Андрущенко, Н. Дівинська, Б. Корольов та ін.; за заг. ред. В. Андрущенко, В. Лугового]. – К. : Педагогічна думка, 2008. – 256 с.
3. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : В 2 т. / Г. К. Селевко – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – . – Т. 2. – 816 с. – (Серия «Энциклопедия образовательных технологий»).
4. Хьелл Л. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб. : Питер, 2007. – 607 с.
5. Чайкіна Н. О. Організація внутрішнього моніторингу якості професійної підготовки фахівців в умовах кредитно-модульної системи навчання : [наук.-метод. посіб.] / Н. О. Чайкіна, О. М. Ніколенко. – Полтава : ПНПУ, 2010. – 112 с.

АНДРЕЙ ЦЫНА

ОХРАНА ТРУДА В ОТРАСЛИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ СРЕДСТВАМИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ

Рассмотрен комплекс психолого-педагогической коррекции кризисов и отклонений в профессиональном становлении будущих учителей средствами личностно ориентированных педагогических технологий, систематизированных на основе продуктивных концепций личностного развития современной персонологии.

Ключевые слова: охрана труда, профессиональное становление личности, педагогические технологии.

ANDRY TSYNA

LABOUR PROTECTION IN PROFESSIONAL EDUCATION OF FUTURE TEACHERS BY FACILITIES OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES

The complex of psychological and pedagogical correction of crises and rejections in the professional becoming of future teachers by facilities of the personally oriented pedagogical technologies is considered. On the basis of the productive conceptions of overcoming of crises and adjustment of rejections in personality development the situations of effective action of existent in modern personology pedagogical technologies are induced. The transfer of technologies of overcoming of crises and deviations in professional becoming of personality of a future teacher from the level of conceptual bases of personality development to the level of the effective usage of current pedagogical technologies within the limits of these conceptual founding, id est to the level of formal specification of the professional training process is carried out. To avoid personally-professional rejections, the groups of pedagogical technologies of individualization of corrective influences are grounded on the bases of possible personality-developing influence and problems, which are subject of adjustment. The scientific experimental verification of the protective efficiency of approbation of the worked out methods of overcoming crises and rejections in a future teacher personality professional becoming is carried out.

Keywords: labour protection, professional becoming of personality, pedagogical technologies.

Одержано 26.02.2013, рекомендовано до друку 6.03.2013.